

Kolmapäev, 10. veebruar 2021

P9_TA(2021)0043

Üldsuse juurdepääs dokumentidele 2016.–2018. aastal

Euroopa Parlamendi 10. veebruari 2021. aasta resolutsioon üldsuse juurdepääsu dokumentidele (kodukorra artikli 122 lõige 7) käsitleva 2016.–2018. aasta aruande kohta (2019/2198(INI))

(2021/C 465/06)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut (ELi leping) ning Euroopa Liidu toimimise lepingut (ELi toimimise leping), eelkõige ELi lepingu artikleid 1, 9, 10, 11 ja 16 ning ELi toimimise lepingu artiklit 15,
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artikleid 41 ja 42,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrust (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele ⁽¹⁾,
- võttes arvesse oma 11. märtsi 2014. aasta resolutsiooni üldsuse juurdepääsu kohta dokumentidele (kodukorra artikli 104 lõige 7) aastatel 2011–2013 ⁽²⁾,
- võttes arvesse oma 28. aprilli 2016. aasta resolutsiooni üldsuse juurdepääsu kohta dokumentidele (kodukorra artikli 116 lõige 7) aastatel 2014–2015 ⁽³⁾,
- võttes arvesse oma 14. septembri 2017. aasta resolutsiooni ELi institutsioonide läbipaistvuse, vastutuse ja usaldusväärsuse kohta ⁽⁴⁾,
- võttes arvesse Euroopa Ombudsmani aastaaruandeid ja tema eriaruannet „Strateegiline uurimine OI/2/2017/TE nõukogu õigusloomeprotsessi läbipaistvuse kohta“,
- võttes arvesse oma 17. jaanuari 2019. aasta resolutsiooni Euroopa Ombudsmani strateegilise uurimise OI/2/2017/TE kohta, mis käsitleb õigusloomeprotsessi läbipaistvust nõukogu ettevalmistavates organites ⁽⁵⁾,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat,
- võttes arvesse komisjoni, nõukogu ja Euroopa Parlamendi 2016., 2017. ja 2018. aasta aruandeid määruse (EÜ) nr 1049/2001 kohaldamise kohta,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määrust (EÜ) nr 1367/2006 keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes ⁽⁶⁾,
- võttes arvesse oma 16. novembri 2017. aasta resolutsiooni Euroopa Ombudsmani 2016. aasta tegevust käsitleva aastaaruande kohta ⁽⁷⁾,
- võttes arvesse president Ursula von der Leyeni komisjonile esitatud poliitilisi suuniseid (2019–2024),
- võttes arvesse kodukorra artiklit 54 ja artikli 122 lõiget 7,
- võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit ning põhiseaduskomisjoni arvamust (A9-0004/2021),

⁽¹⁾ EÜT L 145, 31.5.2001, lk 43.

⁽²⁾ ELT C 378, 9.11.2017, lk 27.

⁽³⁾ ELT C 66, 21.2.2018, lk 23.

⁽⁴⁾ ELT C 337, 20.9.2018, lk 120.

⁽⁵⁾ ELT C 411, 27.11.2020, lk 149.

⁽⁶⁾ ELT L 264, 25.9.2006, lk 13.

⁽⁷⁾ ELT C 356, 4.10.2018, lk 77.

Kolmapäev, 10. veebruar 2021

- A. arvestades, et vastavalt aluslepingutele järgib liit oma kodanike võrdsuse põhimõtet, mille kohaselt kohtlevad liidu institutsioonid kodanikke võrdselt (ELi lepingu artikkel 9); arvestades, et igal kodanikul on õigus osaleda liidu demokraatias, ning arvestades, et otsused tehakse nii avalikult ja nii kodanikulähedaselt kui võimalik (ELi lepingu artikli 10 lõige 3, mida väljendatakse sarnaselt selle lepingu preambuli põhjenduses 13 ning artikli 1 lõikes 2 ja artiklis 9);
- B. arvestades, et ELi toimimise lepingu artiklis 15 sätestatakse, et „hea valitsemistava edendamiseks ja kodanikuühiskonna osalemise tagamiseks teevad liidu institutsioonid, organid ja asutused oma tööd võimalikult avalikult“ ning et „igal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on mõnes liikmesriigis, on õigus pääseda ligi liidu institutsioonide, organite ja asutuste dokumentidele“;
- C. arvestades, et dokumentidele juurdepääsu õigust ja selle põhiõigustega võrdselt staatust rõhutatakse veelgi nüüd aluslepingutega (ELi lepingu artikli 6 lõige 1) sama õigusjõuga harta artiklis 42; arvestades, et dokumentidele juurdepääs võimaldab kodanikel tõhusalt kasutada oma õigust kontrollida ELi institutsioonide, asutuste ja organite tööd ja tegevust, eelkõige õigusloomeprotsessi;
- D. arvestades, et ELi institutsioonide toimimine peaks olema kooskõlas õigusriigi põhimõttega; arvestades, et ELi institutsioonid peavad püüdlema võimalikult kõrgete läbipaistvuse, vastutuse ja usaldusväarsuse standardite poole; arvestades, et need põhimõtted on ELi institutsioonides hea valitsemistava edendamise ning ELi ja selle otsustusprotsessi toimimise suurema avatuse tagamise peamised elemendid; arvestades, et kodanike usaldus ELi institutsioonide vastu on demokraatia, hea valitsemistava ja tulemusliku poliitikakujundamise jaoks põhjapaneva tähtsusega; arvestades, et läbipaistvus ja juurdepääs dokumentidele tuleks tagada ka seoses sellega, kuidas ELi poliitikat rakendatakse kõikidel tasanditel ja kuidas kasutatakse ELi vahendeid; arvestades, et avatus ja kodanikuühiskonna osalemine on hädavajalikud hea valitsemistava edendamiseks ELi institutsioonides; arvestades, et demokraatia aluspõhimõtete kohaselt on kodanikel õigus otsustusprotsessi teada ja jälgida; arvestades, et Euroopa Parlament tagab oma seadusandlikes menetlustes suure läbipaistvuse, sealhulgas komisjonide etapis, mis võimaldab kodanikel, meedial ja sidusrühmadel näha, kuidas ja miks otsuseid tehakse ning teha selgelt kindlaks parlamendi eri seisukohad ja konkreetsete ettepanekute päritolu ning jälgida lõplike otsuste vastuvõtmist;
- E. arvestades, et ELi lepingu artikli 16 lõike 8 kohaselt on nõukogu istungid seadusandlike aktide eelnõude arutamisel ja hääletamisel avalikud; arvestades, et ombudsmani sõnul piirab käimasolevates seadusandlikes menetlustes enamiku ettevalmistavate dokumentide juurdepääsupiirangu (märke „LIMITE“) tava ebaproportsionaalselt kodanike õigust pääseda võimalikult laialdaselt juurde seadusandlikele dokumentidele⁽⁸⁾; arvestades, et asjaolu, et nõukogu pole võtnud kohustust tagada läbipaistvus, näitab aruandekohustuse puudumist nõukogu kui ELi kaasseadusandja rollis;
- F. arvestades, et ombudsmani 2018. aastal lõpetatud uurimistes olid põhilised probleemid läbipaistvus, vastutus ja üldsuse juurdepääs teabele ja dokumentidele (24,6%), millele järgnes teeninduskultuur (19,8%) ning kaalutusõiguse nõuetekohane kasutus (16,1%); arvestades, et muud mured hõlmasid menetlusõiguste järgimist, sealhulgas õigust saada ära kuulatud, põhiõiguste austamist, eetikaküsimusi, üldsuse osalemist ELi otsustusprotsessis, sealhulgas rikkumismenetlustes, ELi hangete, toetuste ja lepingute usaldusväärset finantsjuhtimist, värbamist ja ELi personaliküsimuste head haldamist;
- G. arvestades, et 2018. aastal käivitas ombudsman uue veebisaidi, mis hõlmab muudetud ja kasutajasõbralikku liidest potentsiaalsete kaebuse esitajate jaoks; arvestades, et ombudsmani kiirmenetlus üldsuse juurdepääsu dokumentidele käsitlevate kaebustega tegelemiseks kajastab ombudsmani võetud kohustust osutada abi ja võtta kiirelt abi otsijate jaoks vastu otsused;
- H. arvestades, et ombudsman jõudis oma strateegilise uurimise OI/2/2017/TE tulemusel järeldusele, et nõukogus puuduv läbipaistvus seoses üldsuse juurdepääsuga tema seadusandlikele dokumentidele ja praegused tavad tema otsustusprotsessides, konkreetsetl nõukogu ettevalmistavate asutuste, sealhulgas komiteede, töörühmade ja alaliste esindajate

⁽⁸⁾ <https://www.ombudsman.europa.eu/en/recommendation/en/89518>

Kolmapäev, 10. veebruar 2021

komitee (COREPER) ettevalmistusetapis, on haldusomavoli; arvestades, et tulenevalt nõukogu vastumeelsusest tema soovitude rakendamise suhtes esitas ombudsman 16. mail 2018 parlamendile eriaruande OI/2/2017/TE nõukogu õigusloomeprotsessi läbipaistvuse kohta; arvestades, et parlament kiitis oma 17. jaanuari 2019. aasta resolutsioonis ombudsmani strateegilise uurimise kohta ombudsmani soovitud heaks;

- I. arvestades, et juhtumi 1302/2017/MH puhul, mis käsitleb komisjoni tegevust seoses taotlusega üldsuse juurdepääsu saamiseks õigustalituse arvamustele läbipaistvusregistri kohta, leidis ombudsman, et komisjoni pidev keeldumine dokumentidele laiema juurdepääsu võimaldamisest oli haldusomavoli, kuna komisjon ei olnud võimalikult avatud ja vastutulelik sellesama meetme suhtes, mille eesmärk on edendada läbipaistvust kui vahendit, mille abil saavutada suurem ELi legitiimsus ja vastutus;

Läbipaistvus laiemast perspektiivist

1. on kindlalt otsustanud püüda tuua kodanikud otsustusprotsessile lähemale; rõhutab, et läbipaistvus ja vastutus on äärmiselt tähtsad, säilitamaks kodanike usaldus ELi poliitilise, seadusandliku ja haldustegevuse vastu; rõhutab, et ELi lepingu artikli 10 lõikes 3 tunnustatakse osalusdemokraatiat ühe ELi peamise demokraatliku põhimõttena ja rõhutatakse, et otsused tuleb teha nii kodanikulähedaselt kui võimalik; tuletab meelde, et kodanike usalduse suurendamiseks ELi institutsioonide vastu peab Euroopa tasandi otsustusprotsess olema kindlasti täielikult demokraatlik ja väga läbipaistev; rõhutab, et kõigil ELi institutsioonidel on vaja edasi liikuda sarnasel läbipaistvustasemel;

2. märgib rahuloluga, et ametisse on nimetatud läbipaistvuse eest vastutav volinik, kelle ülesanne on muuta õigusloomeprotsess ELi institutsioonides läbipaistvamaks;

3. tuletab meelde, et parlament esindab Euroopa kodanike huve avatud ja läbipaistval viisil, seades eesmärgiks neid täielikult teavitada, nagu on kinnitanud ombudsman, ning võtab teadmiseks komisjoni edusammud läbipaistvusnõuete parandamisel; on sügavalt mures asjaolu pärast, et vaatamata parlamendi ja ombudsmani üleskutsetele ja soovitudele ei ole nõukogu võrreldavaid standardeid veel rakendanud ning nõukogu otsustusprotsess ei ole kaugeltki läbipaistev; kutsub nõukogu üles rakendama Euroopa Liidu Kohtu asjakohaseid otsuseid praktikas ja mitte neist kõrvale hoidma; tunnustab teatavate nõukogu eesistujariikide ja samuti teatavate liikmesriikide häid tavasid nõukogu dokumentide, sealhulgas nõukogu eesistujariigi ettepanekute avaldamisel;

4. väljendab heameelt ELi nõukogu otsuse üle pärast seda, kui ombudsman avas juhtumi 1011/2015/TN, kohaldada määrust (EÜ) nr 1049/2001 peasekretariaadi valduses olevate dokumentide suhtes, mis on seotud erinevate valitsustevaheliste organite ja üksuste toetamise ülesannetega, nagu näiteks juhtumi vaekogu arvamused kandidaatide sobivuse kohta täitmaks Euroopa Kohtu ja Euroopa Liidu Üldkohtu kohtuniku ja kohtujuristi ülesandeid; kiidab heaks ombudsmani arvamuse, et tuleb eelistada suuremat avatust küsimuses, kuidas leida vajalik tasakaal selliste isikute isikuandmete kaitse vajaduse, kelle sobivust kõrgetesse riigiametitesse hinnatakse, ja kõrgesse riigiametisse nimetamise protsessi maksimaalse läbipaistvuse tagamise vajaduse vahel;

5. peab kahetsusväärseks komisjoni korduvat tava anda Euroopa Parlamendile ELi õigusaktide rakendamise kohta sageli vaid väga piiratud hulgal teavet; nõuab, et institutsioonid austaksid lojaalse koostöö põhimõtet ja avaldaksid selle teabe ennetavalt; väljendab kahetsust selle üle, et komisjon keeldub avaldamast statistikat ELi poliitika tõhususe kohta, mis takistab avalikku kontrolli poliitika üle, millel on märkimisväärne mõju põhiõigustele; kutsub komisjoni üles sellist statistikat ennetavalt avaldama, tõestamaks, et poliitikameetmed on eesmärgi saavutamiseks vajalikud ja proportsionaalsed; kutsub komisjoni üles olema kolmandate isikutega sõlmitud lepingute osas läbipaistev; kutsub komisjoni üles olema oma praeguste tavadega võrreldes ennetavam, avaldades pakkimismenetluste kohta võimalikult palju teavet;

6. rõhutab rikkumismenetlustes tehtud otsuste läbipaistvuse suurendamiseks võetud meetmete tähtsust; nõuab eelkõige, et komisjoni poolt liikmesriikidele saadetud nimetatud menetlustega seotud dokumendid ja seonduvad vastused tehtaks üldsusele kättesaadavaks;

7. rõhutab, et rahvusvahelised lepingud on siduvad ja neil on mõju ELi õigusaktidele, ning rõhutab vajadust tagada läbipaistvus kogu läbirääkimisprotsessi vältel; tuletab meelde, et ELi toimimise lepingu artikli 218 kohaselt tuleb Euroopa Parlamenti viivitamata ja täielikult teavitada kõigil läbirääkimisetappidel; kutsub komisjoni üles suurendama jõupingutusi ning tagama ELi toimimise lepingu artikli 218 täieliku järgimise;

Kolmapäev, 10. veebruar 2021

8. peab sügavalt kahetsusväärseks asjaolu, et komisjon ja nõukogu nõuavad kinniseid koosolekuid ilma nõuetekohase põhjendusega; on seisukohal, et kinniste koosolekute taotlusi tuleks nõuetekohaselt hinnata; nõuab selgeid kriteeriume ja reegleid, mis reguleerivad kinniste koosolekute taotlusi ELi institutsioonides;
9. tuletab meelde, et läbipaistev õigusloome on kodanike jaoks äärmiselt oluline ja see on oluline viis, kuidas tagada nende aktiivne osalemine õigusloomeprotsessis; väljendab heameelt 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe (IIA) ja selles sisalduva kolme institutsiooni võetud kohustuse üle tagada seadusandlike menetluste läbipaistvus asjakohaste õigusaktide ja kohtupraktika alusel, sealhulgas kolmepoolsete läbirääkimiste nõuetekohane käsitlemine;
10. nõuab tungivalt, et institutsioonid jätkaksid arutelusid selle üle, kuidas luua sihtotstarbeline ja kasutajasõbralik ühine andmebaas seadusandlike ettepanekute menetlemise seisu kohta (ühine õigusloome andmebaas), nagu lepiti kokku paremat õigusloomet käsitlevas institutsioonidevahelises kokkuleppes, et tagada suurem läbipaistvus;
11. väljendab heameelt juba käivitatud algatuste üle, mis tegelevad üldsuse nõudmistega suurema läbipaistvuse järele, nagu 2017. aasta detsembris käivitatud institutsioonidevaheline delegeeritud õigusaktide register – parlamendi, komisjoni ja nõukogu ühine vahend, mis annab juurdepääsu delegeeritud õigusaktidele kogu nende eluringi jooksul;
12. juhib tähelepanu sellele, et komiteemenetluste läbipaistvust ja komiteemenetluse registri kättesaadavust tuleks veelgi suurendada ning tuleks muuta selle sisu, et tagada otsustusprotsessi suurem läbipaistvus; rõhutab, et selles protsessis peaks oluline osis olema registri otsingufunktsioonide parandamine, et võimaldada otsinguid poliitikavaldkondade kaupa;
13. pooldab komisjoni liikmete uut käitumisjuhendit, mis jõustus 2018. aasta veebruaris ja mis suurendab läbipaistvust eelkõige volinike ja huvide esindajate vaheliste kohtumiste ning üksikute volinike ametireiside kulude osas; peab kahetsusväärseks asjaolu, et nõukogu ei ole ikka veel oma liikmete jaoks vastu võtnud käitumisjuhendit, ja nõuab tungivalt, et nõukogu võtaks sellise juhendi viivitusega vastu; rõhutab, et nõukogu peab olema sama vastutustundlik ja läbipaistev kui teised institutsioonid;
14. tuletab meelde oma muudetud kodukorda, mille kohaselt parlamendiliikmed peaksid võtma kasutusele süstemaatilise tava kohtuda üksnes selliste huvide esindajatega, kes on end läbipaistvusregistris registreerinud; tuletab samuti meelde, et parlamendiliikmetel palutakse avaldada veebis kõik kavandatud kohtumised läbipaistvusregistri kohaldamisalasse kuuluvate huvigruppide esindajatega, samas kui raportöörid, variraportöörid ja komisjonide esimehed on kohustatud iga raporti puhul avaldama veebis kõik kavandatud kohtumised läbipaistvusregistri kohaldamisalasse kuuluvate huvigruppide esindajatega; juhib sellega seoses siiski tähelepanu asjaolule, et valitud esindajad saavad piiranguteta kohtuda igapäevaga, keda nad peavad oma poliitilise töö jaoks asjakohaseks ja oluliseks;
15. on seisukohal, et praegune viis teabe leidmiseks Euroopa Parlamendi liikmete hääletusmustrite kohta parlamendi veebisaidil sadu hääli hõlmavate pdf-failide kaudu ei ole kasutajasõbralik ega aita kaasa ELi tegevuse läbipaistvuse suurendamisele; nõuab kasutajasõbraliku süsteemi loomist, kus iga nimelise hääletuse puhul saaks hääletusi filtreerida hääletusele pandud teksti ning iga fraktsiooni ja iga parlamendiliikme hääletustulemuste kaupa, mis oleksid siis korraga nähtavad;
16. väljendab heameelt asjaolu üle, et läbirääkimised komisjoni ettepaneku üle võtta vastu institutsioonidevaheline kokkulepe kohustusliku läbipaistvusregistri kohta (COM(2016)0627) on nüüd lõppenud, ning nõuab tungivalt, et kolm institutsiooni seda kiiresti rakendaksid; rõhutab, et selleks, et säilitada kodanike suur usaldus Euroopa institutsioonide vastu, on vaja suuremat läbipaistvust institutsioonides korraldatavate koosolekute osas;
17. julgustab samuti liikmesriikide valitsuste ja parlamentide liikmeid püüdlema suurema läbipaistvuse poole oma kohtumistel huvirühmade esindajatega, kuna ELi küsimustes otsuste tegemisel on nad laiemas mõttes osa ELi seadusandjast;

Juurdepääs dokumentidele

18. tuletab meelde, et üldsuse õigus saada juurdepääs institutsioonide dokumentidele on aluslepingutes ja hartas sätestatud põhiõigus, ja see on lahutamatu seotud institutsioonide demokraatliku olemusega; rõhutab, et selle õiguse võimalikult ulatuslik kasutamine varaseimas etapis on väga oluline, kuna see tagab demokraatliku kontrolli ELi institutsioonide töö ja tegevuse üle; tuletab meelde, et kodanike usaldus poliitiliste institutsioonide vastu on esindusdemokraatlike riikide peamine alus;

Kolmapäev, 10. veebruar 2021

19. tuletab meelde oma varasemates resolutsioonides esitatud üleskutseid üldsuse juurdepääsu kohta dokumentidele; peab kahetsusväärseks asjaolu, et komisjon ja nõukogu ei ole võtnud parlamendi mitme ettepaneku suhtes nõuetekohaseid järeelmeetmeid;
20. tuletab meelde, et vastavalt määrusele (EÜ) nr 1049/2001 peab läbipaistvus ja täielik juurdepääs institutsioonide valduses olevatele dokumentidele olema reegel ning et nagu Euroopa Liidu Kohtu järjepidevalt kehtestatud pretsedentides on juba sätestanud, tuleb erandeid sellest reeglist tõlgendada kitsendavalt, võttes arvesse, et avalikustamisel on ülekaalukas avalik huvi;
21. kordab, kui oluline on vältida dokumentide üleklassifitseerimist, mis võib kahjustada avalikku kontrolli; peab kahetsusväärseks asjaolu, et ametlikud dokumendid on sageli liigselt salastatud; kordab oma seisukohta, et dokumentide salastamiseks ja salastatuse kustutamiseks tuleks kehtestada selged ja ühtsed eeskirjad;
22. võtab teadmiseks asjaolu, et komisjonil on kõige rohkem esialgseid taotlusi (2018. aastal 6 912), mis hõlmavad konkreetseid dokumente, millele järgnevad nõukogu (2018. aastal 2 474) ja parlament (2018. aastal 498); võtab teadmiseks üldise positiivse vastamismäära (2018. aastal olid näitajad komisjoni puhul 80 %, nõukogu puhul 72,2 % ja parlamendi puhul 96 %);
23. märgib huviga, et keeldumise peamised põhjused põhinevad vajadusel kaitsta institutsioonide otsustusprotsessi, üksikisikute eraelu puutumatus ja isikupuutumatus ning konkreetse füüsilise või juriidilise isiku ärihuve; märgib lisaks, et parlamendi jaoks on õigusnõustamise kaitse olnud asjakohane põhjus ka juhtudel, kus taotleti peamiselt juhatuse dokumente, samas kui komisjoni jaoks olid dokumentidele juurdepääsu keelamisel asjakohaseks põhjuseks ka kontrollide, uurimiste ja auditite läbiviimine ning avalik julgeolek;
24. väljendab heameelt Euroopa Kohtu otsuse üle kohtuasjas C-213/15 P (komisjon vs Patrick Breyer), mille puhul Euroopa Kohus jättis Üldkohtu otsuse jõusse, leides, et komisjon ei saa keelduda andmast juurdepääsu tema valduses olevale liikmesriikide kirjalikult esitatud teabele ainuüksi põhjusel, et see on kohtumenetlusega seotud dokument; märgib, et kohus on seisukohal, et mis tahes otsus juurdepääsutaotluse kohta tuleb teha määruse (EÜ) nr 1049/2001 alusel ning et Euroopa Kohtu tegevusega seotud dokumendid ei kuulu põhimõtteliselt määruse kohaldamisalasse, kui need on määruses loetletud ELi institutsioonide, näiteks kõnealuse juhtumi korral komisjoni käes;
25. toetab kodanikuühiskonna üleskutset⁽⁹⁾ edastada Euroopa Kohtu avalikke kuulamisi otseülekanadena, nagu see juba toimub mõne riikliku ja rahvusvahelise kohtu, näiteks Prantsusmaa konstitutsioonikohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu puhul;
26. tuletab meelde oma 28. aprilli 2016. aasta resolutsioonis (üldsuse juurdepääsu kohta dokumentidele aastatel 2014–2015) komisjonile ja nõukogule esitatud üleskutset;
27. tuletab meelde, et määruse (EÜ) nr 1049/2001 läbivaatamine on alates 2012. aastast blokeeritud, ning märgib kahetsusega komisjoni kavatsust see ettepanek tagasi võtta; nõuab tungivalt, et kõik asjaosalised jätkaksid protsessi ja teeksid tööd läbivaatamisega, et kohandada määruse sätteid Lissaboni lepinguga ning tagada kohaldamisala laienemine kõigile ELi institutsioonidele, organitele ja asutustele lõppeesmärgiga anda ELi kodanikele laiem ja parem juurdepääs ELi dokumentidele;
28. rõhutab, et pärast ELi lepingu ja ELi toimimise lepingu jõustumist hõlmab dokumentidega tutvumise õigus kõiki ELi institutsioone, asutusi ja ameteid, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 15 lõikes 3; on seisukohal, et määrust (EÜ) nr 1049/2001 tuleks muuta ja ajakohastada, et kooskõlastada seda aluslepingutega, reageerida selles valdkonnas toimunud arengutele ja võtta arvesse Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu asjaomast praktikat; nõuab seetõttu tungivalt, et kõik kolm institutsiooni teeksid konstruktiivselt tööd, et saavutada läbivaadatud määruse vastuvõtmine;
29. rõhutab, et vajadus tagada, et kodanikud mõistaksid ja saaksid üksikasjalikult jälgida õigusloomeprotsessi ja selles osaleda, on aluslepingutest tulenev nõue ning põhinõue demokraatliku kontrolli ja demokraatia jaoks tervikuna; on arvamisel, et kui kolmepoolsete kohtumiste raames koostatakse dokumente, näiteks päevakordi, tulemuste kokkuvõtteid, protokolle ja üldisi lähenemisviise nõukogus, kui need on kättesaadavad ja kättesaadavas vormingus, siis on need dokumendid seotud seadusandliku menetlusega ja neid ei saa põhimõtteliselt käsitleda muudest seadusandlikest dokumentidest erinevalt;

⁽⁹⁾ <https://thegoodlobby.eu/campaigns/openletter-to-the-president-of-the-court-of-justice-of-the-european-union-asking-foreu-courts-to-live-stream-their-publichearings>

Kolmapäev, 10. veebruar 2021

30. rõhutab läbipaistvuse ja üldsuse dokumentidele juurdepääsu tähtsust; rõhutab, et õigusloomeprotsessi suur läbipaistvus on oluline selleks, et kodanikud, meedia, kodanikuühiskond ja teised sidusrühmad saaksid nõuda oma valitud ametiisikutelt ja valitsustelt vastutust nende tegude eest; tunnustab ombudsmani väärtuslikku rolli suhtlemisel ja vahendajana tegutsemisel ELi institutsioonide ja kodanike vahel ning rõhutab ombudsmani tööd üldsuse vastutustunde suurendamisel ELi õigusloomeprotsessi suhtes;

31. tuletab meelde, et ombudsmani sõnul peaksid dokumentidele, eelkõige seadusandlusega seotud dokumentidele juurdepääsu piirangud olema erandlikud ja rakenduma vaid hädavajaduse korral; pooldab ombudsmani dokumentidele juurdepääsu kiirmenetlust, kuid peab kahetsusväärseks asjaolu, et ombudsmani soovitus ei ole õiguslikult siduvad;

32. osutab asjaolule, et otsused, millega keelatakse üldsuse juurdepääs dokumentidele, peavad põhinema selgelt ja rangelt määratletud õiguslikel eranditel, mida täiendavad põhjendatud ja üksikasjalikud selgitused, et kodanikel oleks võimalik keeldumisest aru saada ning kasutada tõhusalt nende käsutuses olevaid õiguskaitsevahendeid; märgib murega, et kui kodanikule dokumentidele juurdepääsu andmisest keeldutakse, siis praegu on ainus seaduslik vaidlustamisviis algatada kohtumenetlus Euroopa Liidu Kohtus, mis tähendab pikka protsessi, suurte kulude ohtu ja ebakindlat tulemust, mis paneb otsust vaidlustada soovivatele kodanikele põhjendamatu ja heidutava koormuse;

33. palub sellega seoses ELi institutsioonidel, asutustel ja ametitel võtta vastu kiiremad, vähem keerukad ja ligipääsetavamad menetlused juurdepääsu andmisest keeldumisega seotud kaebuste käsitlemiseks; on seisukohal, et ennetavam lähenemisviis aitaks kindlustada tegeliku läbipaistvuse ning vältida asjatuid õigusvaidlusi, mis võivad põhjustada tarbetuid kulusid ja koormust nii kodanikele kui ka institutsioonidele; on arvamusel, et kodanikke ei tohiks vahendite puudumise tõttu takistada otsuseid vaidlustamast; tuletab meelde võimalust taotleda tasuta õigusabi, nagu on sätestatud hartas; palub ELi institutsioonidel hoiduda nõudmast vastaspoolelt kohtukulude kandmist;

34. tuletab sellega seoses meelde ombudsmani 19. detsembri 2017. aasta otsuseid juhtumis 682/2014/JF, et komisjoni nõue, et kõik isikud, kes soovivad avalikku juurdepääsu dokumentidele, peavad esitama oma postiaadressi komisjoni paber kandjal saatmise korra jaoks, on haldusomavoli, rõhutades, et uuendatud taotluste ja menetlusformaalsuste nõudmine, kui see ei ole vajalik ja sel pole ilmset kasulikku eesmärki, näitab austuse puudumist kodanike põhiõiguste vastu;

35. peab äärmiselt kahetsusväärseks asjaolu, et nõukogu ei avalda ennetavalt enamikku seadusandliku menetlusega seotud dokumente, mis takistab kodanikel teada saamast, millised dokumendid on olemas, ja piirab seeläbi nende õigust taotleda dokumentidele juurdepääsu; peab kahetsusväärseks asjaolu, et nõukogu on seadusandlike dokumentide kohta kättesaadava teabe esitanud registris, mis on puudulik ja kasutajavaenulik; kutsub nõukogu üles kandma seadusandlike ettepanekutega seotud dokumendid kasutajasõbralikku avalikku registrisse, mis kajastaks täielikult üldsuse huvi läbipaistvuse vastu ja võimaldaks õiguspärasest kontrolli mitte ainult kodanike, vaid ka liikmesriikide parlamentide poolt;

36. nõuab tungivalt, et nõukogu viiks oma töömeetodid vastavusse aluslepingutes nõutava parlamentaarse ja osalusdemokraatia standarditega, ning kordab, et nõukogu peab olema sama vastutav ja läbipaistev kui teised institutsioonid;

37. toetab täielikult Euroopa Ombudsmani soovitusi nõukogule pärast strateegilist uurimist, nimelt: a) registreerida süstemaatiliselt liikmesriikide seisukohad, mida nad on avaldanud ettevalmistavates organites, b) töötada välja selged ja üldsusele kättesaadavad dokumentidele juurdepääsu piiramise (mäрге „LIMITE“) kriteeriumid ning c) vaadata juurdepääsupiiranguga „LIMITE“ dokumentide staatus süstemaatiliselt läbi enne seadusandliku akti lõplikku vastuvõtmist, mis peaks toimuma enne mitteametlikke läbirääkimisi kolmepoolsetel kohtumistel, kui nõukogul on ettepaneku suhtes juba esialgne seisukoht võetud; nõuab tungivalt, et nõukogu võtaks kõik vajalikud meetmed ombudsmani soovitusete võimalikult kiireks rakendamiseks, et tagada seadusandlike arutelude läbipaistvus oma ettevalmistavates organites;

38. leiab, et nõukogu praegune laialt levinud ja meelevaldne tava seada käimasolevates seadusandlikes menetlustes enamikele ettevalmistavatele dokumentidele juurdepääsupiirang „LIMITE“ piirab kodanike õigust pääseda seadusandlikele dokumentidele võimalikult laialdaselt juurde;

Kolmapäev, 10. veebruar 2021

39. võtab teadmiseks asjaolu, et pärast Üldkohtu otsust De Capitani kohtuasjas⁽¹⁰⁾ on parlamendis märkimisväärselt suurenenud taotluste arv, milles taotletakse üldsuse juurdepääsu mitmeveerulistele dokumentidele, mida arutati kolmepoolsetel kohtumistel, ning märgib rahuloluga, et pärast kohtuotsust on parlament avalikustanud kõik mitmeveerulised dokumendid, millele taotleti juurdepääsu määruse (EÜ) nr 1049/2001 alusel; tunneb selle asjaolu üle heameelt, kuna seadusandliku protsessi avatus aitab suurendada institutsioonide õiguspärasust ELi kodanike silmis; rõhutab, et üldine nõue anda dokumentidele juurdepääs on kõigi ELi institutsioonide asjakohaseim vahend, et neil oleks võimalik vastata järjest suuremale arvule taotlustele seoses juurdepääsuga dokumentidele;

40. märgib, et Euroopa Kohtu 2018. aasta märtsi otsuses De Capitani kohtuasjas märgitakse, et nn neljaveerulistest dokumentides kajastatud institutsioonide seisukohad ei kuulu avaldamata jätmise üldise eelduse alla; märgib, et kolmepoolsete läbirääkimiste dokumentides kajastunud tundlik teema ei olnud iseenesest piisav põhjus üldsusele juurdepääsu keelamiseks;

41. tuletab meelde, et Euroopa Kohtu järeldused kehtivad kõigile ELi institutsioonidele ning et kohus täpsustas, et kui liidu institutsioonist pärit dokumendi suhtes kehtib erand üldsuse õigusest tutvuda dokumentidega, peab institutsioon selgelt hindama ja selgitama, miks selle dokumendiga tutvumine võib konkreetselt ja tegelikult kahjustada erandiga kaitstud huve, eelkõige seda, miks asjaomaste dokumentidega täielik tutvumine kahjustaks konkreetselt ja tegelikult otsustamisprotsessi, nõudes seega, et see oht peab olema mõistlikult ettenähtav ja mitte puhtalt hüpoteetiline; rõhutab, et dokumentidele juurdepääsu keelamine peab olema iga konkreetse juhtumi puhul täielikult põhjendatud;

42. väljendab heameelt asjaolu üle, et kohtuasi ClientEarth vs. komisjon selgitab oluliselt mõiste „seadusandlikud dokumendid“ ulatust ning et Euroopa Liidu Kohus leidis, et mõjuhinnangu raames koostatud dokumendid kvalifitseeruvad seadusandlikeks dokumentideks ja seega ei saa hoiduda neid avalikustamast üldise eelduse kohaselt;

43. peab kahetsusväärseks asjaolu, et nõukogu, komisjoni ja parlamendi õigusteenistuste ja -talituste nõuanded on piiratud juurdepääsuga ning sageli ei ole parlamendi õigusteenistuse nõuanded kättesaadavad isegi teiste parlamendikomisjonide liikmetele; nõuab, et institutsioonid tagaksid läbipaistvuse;

44. võtab teadmiseks Euroopa Ombudsmani 2020. aastal algatatud uurimised Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex) tavade kohta seoses kohustustega, mis ta on võtnud ELi normide alusel, mis käsitlevad üldsuse juurdepääsu dokumentidele; nõuab tungivalt, et amet võtaks järelmeetmeid seoses Euroopa Ombudsmani järeldustega ja rakendaks tema soovitusi, mis käsitlevad dokumentide registri ajakohastamist ja ameti valduses olevate selliste tundliku sisuga dokumentide avaldamist, mida ei ole ameti dokumendiregistrisse kantud⁽¹¹⁾;

45. rõhutab, kui oluline roll on rikkumisest teatajatel haldusomavoli juhtumite avaldamisel, ja toetab meetmeid, mille abil kaitsta rikkumisest teatajaid kättemaksu eest paremini; palub institutsioonidel hinnata ja vajaduse korral üle vaadata rikkumistest teatamise sisekord;

46. nõuab tungivalt, et komisjon tagaks üldsuse juurdepääsu kõigile ELi ja eraettevõtete vahelistele tervishoiualastele ostu eellepingutele nende täielikul kujul, eelkõige vaktsiinide tellimise puhul;

Järeldused

47. rõhutab, et läbipaistvuse vajadus peaks olema hoolikalt tasakaalus vajadusega kaitsta isikuandmeid ja võimaldada vajaduse korral langetada otsuseid teatava konfidentsiaalsusega;

48. rõhutab kindlalt, et kõiki erandeid üldsuse juurdepääsust ELi dokumentidele või teabele tuleb analüüsida iga juhtumi puhul eraldi, võttes arvesse, et juurdepääs sellistele dokumentidele on reegel, samas kui erandid reeglist on kitsalt tõlgendatavad;

49. nõuab, et kõik institutsioonid, organid ja asutused töötaksid välja ühise lähenemisviisi dokumentidele juurdepääsule, sealhulgas kolmepoolsete kohtumiste materjalide menetlusele, ning pidevalt uuriks ja arendaks uusi meetodeid ja meetmeid, et saavutada maksimaalne läbipaistvus;

⁽¹⁰⁾ Üldkohtu 22. märtsi 2018. aasta otsus kohtuasjas T-540/15, Emilio de Capitani vs. Euroopa Parlament, ECLI:EU:T:2018:167.

⁽¹¹⁾ <https://www.ombudsman.europa.eu/en/solution/en/137293>

Kolmapäev, 10. veebruar 2021

50. nõuab, et institutsioonid tagaksid seadusandlike menetluste läbipaistvuse asjakohaste õigusaktide, kohtupraktika ja ombudsmanni soovitude alusel;

51. nõuab, et kõik institutsioonid täiustaksid kommunikatsiooni kogu õigusloometsükli vältel ja levitaksid ennetavalt rohkem õigusloomeprotsessiga seotud dokumente võimalikult lihtsalt, kasutajasõbralikult ja ligipääsetavalt, avaldades need oma avalikel veebisaitidel ja kõigi muude kommunikatsioonivahendite abil; rõhutab, et rikkumismenetluste raames otsuste tegemisel on vaja suuremat läbipaistvust; nõuab, et institutsioonid suurendaksid jõupingutusi sihtotstarbelise ja kasutajasõbraliku ühise andmebaasi loomisel töösolevate seadusandlike ettepanekute menetlemise seisu kohta, nagu lepiti kokku paremat õigusloomet käsitlevas institutsioonidevahelises kokkuleppes, mis võimaldab läbipaistvust seadusandliku menetluse eri etappides ja kodanikel ELi seadusandlikest menetlustest paremini aru saada;

52. tuletab meelde, et ELi lepingu artikli 3 ja harta kohaselt tuleb austada liidu rikkalikku keelelist mitmekesisust; nõuab, et Euroopa Liidu institutsioonid teeksid kõik endast oleneva, et võimaldada juurdepääs dokumentidele kõigis Euroopa Liidu ametlikes keeltes;

53. rõhutab, et avatud demokraatlikud ühiskonnad sõltuvad kodanike suutlikkusest pääseda juurde mitmesugustele kontrollitavatele teabeallikatele, et neil oleks võimalik kujundada seisukoht erinevates küsimustes; juhib tähelepanu sellele, et juurdepääs teabele suurendab vastutust otsuste langetamisel ja on hädavajalik demokraatliku ühiskonna toimimiseks;

o

o o

54. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, Euroopa Ombudsmanile, muudele liidu organitele, ametitele ja asutustele ning Euroopa Nõukogule.
